

Zpráva z jednání komise EurEau pro pitnou vodu EU1 ve dnech 5.–6. 10. v Brescii

Jednání komise EU1 pro pitnou vodu se uskutečnilo ve dnech 5.–6. 10. 2023 v italské Brescii.

Jednání se zúčastnilo 25 zástupců vodárenských asociací členských států Evropské unie včetně dvou spolupředsedů EU1, 1 koordinátor komise EU1, dále 8 členů EU1 a zástupci sekretariátu EurEau byli připojeni online.

V úvodu jednání byl schválen zápis z minulého jednání EU1, byl odsouhlasen navržený plán aktuálního jednání EU1.

První část jednání byla věnována návrhu plánu činnosti EU1 na období let 2023 až 2025, prioritám řešení. EU 1 se chce soustředit na tři hlavní oblasti:

1. přispívat a ovlivňovat právní předpisy EU které souvisí s poskytováním služby spojené s dodávkou kvalitní pitné vody bezpečným způsobem,
2. formulovat a prosazovat zájmy dodavatelů vody v Evropě a spolupracovat s významnými představiteli evropských institucí a dalších sektorů,
3. Informovat své členy a poskytovat platformu pro výměnu znalostí, zkušeností a názorů mezi členy EU1 i s dalšími orgány EurEau (sekretariát, EU2, EU3, pracovní skupiny, představenstvo, ExCom).

Proč byl návrh plánu takto zpracován? Ve zdrojích pitné vody se nachází mnoho antropogenních znečišťujících látek a většina z nich je potenciálně zdraví škodlivá. Negativní změny v životním prostředí a jejich důsledky, stejně jako změna klimatu, představují hrozbu pro bezpečné dodávky pitné vody. Služby spojené s dodávkou pitné vody musí být na vysoké úrovni a musí být poskytovány udržitelným způsobem. Musí reflektovat na změnu klimatu a zpřísnění požadavků, musí se neustále přizpůsobovat a inovovat. Rostoucí ceny energií a jasný závazek vůči uhlíkově neutralitě se promítá i do sektoru pitné vody.

Hlavním cílem EU1 je zajištění ochrany vodních zdrojů v souladu se zásadami předběžné opatrnosti, prosazovat kontrolu u zdroje znečištění a princip znečišťovatel platí.

Dále chce EU1 stanovit dlouhodobě udržitelnou strategii pro zajištění dodávek pitné vody z hlediska množství. Zásobování pitnou vodou by mělo mít přednost před konkurenčním využitím vody.

EU 1 chce podporovat efektivní řízení služeb zásobování vodou založené na posouzení a řízení rizik. Za úkol si klade posílení provozní odolnosti a udržitelnosti dodávek vody ve vazbě na zajištění nezbytných investic v oblasti pitné vody a hodlá prosazovat inovaci a výzkum včetně digitalizace potřebné v tomto odvětví.

V předstihu byl rozeslán průzkum mezi členy EU1, která témata považují za prioritní. Z dotazníkové akce, které se bohužel zúčastnil nízký počet členů EU1, vypsaly následující priority:

- Kvalita pitné vody a ochrana veřejného zdraví (zahrnuje PFAS, pesticidní látky, Bisfenol A a ostatní látky s endokrinními účinky /endokrinní disruptory/ v pitné vodě, implementace směrnice pro pitnou vodu 2020/2184 – DWD).

- Spolehlivé a bezpečné zásobování pitnou vodou (zahrnuje adaptaci na změny klimatu – např. zvládnání sucha, řízení rizik související s transpozicí DWD a směrnic CER a NIS2, odolnost a bezpečnost dodávek pitné vody).
- Ochrana zdrojů vody (zahrnuje sledování zdrojů PFAS, vazba na rámcovou vodní směrnici /(WFD/, směrnici pro podzemní vodu /GWD/, normy environmentální kvality; sledování znečišťujících látek u zdroje a provázání na nařízení REACH).
- Udržitelné a efektivní zdroje pro zásobování pitnou vodou.

Následovala práce ve skupinách – „brainstorming“, zda opravdu takto navržené priority odrážejí většinový názor. Navržená témata byla v rámci skupinové spolupráce rozpracována a doplněna o detailnější pohled, byl doplněn bod nutné komunikace mezi sektorem vodního hospodářství a sektorem zemědělství, farmaceutickým průmyslem, agenturou ECHA a EVSA a dalšími relevantními stakeholdery. Velmi pozitivní a přínosná byla diskuse jak ve skupinách, tak napříč mezi všemi účastníky.

Dalším bodem programu byla ochrana vodních zdrojů. S tímto bodem souvisí nový zákon o monitorování půdy s cílem chránit a obnovovat půdu a zajistit, aby byla využívána udržitelným způsobem, který navrhla Evropská unie. Návrh byl zveřejněn na začátku července letošního roku. Bohužel tento návrh zahrnuje kontrolu, sledování a udržitelné používání pesticidních látek velmi okrajově a obecně. Aktuálně probíhá veřejná konzultace k tomuto zákonu. A proč se zákonem o monitorování půdy EU1 zabývá? EU1 si velmi uvědomuje úzkou souvislost mezi kvalitou podzemní vody a půdou, kterou voda zasakuje. Bylo zpracováno stanovisko EurEau, kde se mimo jiné uvádí, že Směrnice musí jít nad rámec pouhého sledování a musí obsahovat závazná pravidla pro zachování a obnovu zdravé půdy. Měly by být stanoveny závazné termíny a cíle pro regeneraci půd hodnocených jako nezdravé a stanovit jasnější definice Evropské unie pro kontaminované lokality. Stanovisko EurEau se zabývá také vazbou mezi půdou a podzemní i povrchovou vodou. EurEau vítá sledování parametrů jako je ztráta organického uhlíku v půdě, zhutnění ornice, acidifikace a ztráta biologické rozmanitosti půdy, které charakterizují zdravou půdu. Ve všech těchto oblastech může regenerace a opětovné využití živin z upravených a kontrolovaných čistírenských kalů přinést výhody a přispět ke zdraví půdy.

V souvislosti s ochranou vodních zdrojů byl diskutován návrh směrnice o léčivech a nařízení o léčivech. Tento nejnovější legislativní návrh upravuje povolování a uvádění farmaceutických výrobků na trh, doplňuje následná opatření o nezbytnou kontrolu u zdroje farmaceutického znečištění. Léčiva mohou při úniku do vodního prostředí představovat rizika jak pro životní prostředí, tak pro veřejné zdraví. Evropská komise v revizi UWWTD navrhla nové požadavky pro mnoho městských čistíren odpadních vod, aby bylo procesem čištění odpadních vod odstraněno 80 % definovaných látek. Tento nový požadavek přišel spolu s vytvořením schématu rozšířené odpovědnosti výrobce (EPR) pro výrobce léčiv a kosmetiky. EurEau znovu zdůrazňuje svou podporu EPR, jak navrhuje Komise v současné revizi UWWTD v souladu se zásadou „znečišťovatel platí“. I když jsou tato koncová opatření potřebná k zajištění komplexní ochrany vodních útvarů a zdrojů pitné vody, sama o sobě nestačí a pokrývají pouze jednu z mnoha cest, jak se znečišťující látky dostávají do vodního prostředí. Kontrola u zdroje zůstává nejučinnějším způsobem, jak se vypořádat se znečištěním, zejména mikropolutanty, jako jsou zbytky léčiv. EurEau vítá dlouho opožděné uplatňování zásady EPR, zakotvené ve Smlouvách při uvádění léčivých přípravků na trh v Evropské unii. Důrazně EurEau podporuje zahrnutí environmentálních rizik jako důvodů pro zamítnutí

registrace, jak je tomu již v případě veterinárních léčiv podle nařízení o veterinárních léčivých přípravcích. Plně souhlasí s návrhem, že Hodnocení environmentálních rizik musí být úplné a dostatečně odůvodněné a že veškerá rizika identifikovaná v Hodnocení environmentálních rizik musí žadatel dostatečně řešit před udělením povolení uvedení na trh.

V rámci projednávání návrhu nařízení o udržitelném používání přípravků na ochranu rostlin (SUR) probíhá na úrovni Evropské unie velká diskuse k pojetí a definici „citlivých oblastí“. Na základě definování těchto oblastí se bude odvíjet používání a nakládání s pesticidními látkami.

K transpozici směrnice 2020/2184 (DWD) je průběžně aktualizován živý dokument – dotazník o stavu implementace této Směrnice v jednotlivých státech Evropské unie. Dle sdělení přítomných zástupců v EU1 je transpozice DWD buď již dokončena nebo je v závěrečné fázi. V České republice byl návrh novely vyhlášky č. 252/2004 Sb. odeslán 28. 8. 2023 Evropské komisi k notifikaci. Reakce ze strany Evropské komise se očekává na konci listopadu 2023.

Dalším projednávaným tématem byly PFAS a možné metody stanovení PFAS total (skupinový parametr bez rozlišení jednotlivých individuí). Tady se naráží na ne zcela dokonalou definici v DWD, co jsou PFAS total. Měly by být zahrnuty i PFAS s délkou řetězce C2 a C3. Zatím jsou testovány metody, které zahrnují PFAS s řetězcem > C3. Metoda pro PFAS total není dosud dostatečně validována.

Ke sledování mikroplastů je v návrhu norma pro odběr vzorku a jejich sledování. EU1 se k navrženému postupu, zejména pro odběr vzorku, vyjádřila opakovaně, naposledy odešel z EU1 dopis na Evropskou komisi. V dopise se mimo jiné uvádí, že minimální odběrový objem 1 000 litrů považuje EU1 za značně nadměrný pro rutinní monitorování. Standardní denní spotřeba vody člověkem při požití je 2 litry, jak uvádí Světová zdravotnická organizace (WHO). Je třeba mít na paměti praktické důsledky rutinního monitorování vzorků o objemu 1 000 litrů. Při rychlosti 5 litrů za minutu (reálné pro domácí kohoutek) by odběr 1 000 litrů zabral 3 hodiny a 20 minut, což zvyšuje složitost a zbytečné dodatečné náklady. I když je kontrola analýzy mikroplastů původně zamýšlena pro přírodní zdroje, může být v transpozicích směrnice do vnitrostátních právních předpisů vyžadován další odběr vzorků pitné vody. Vzhledem k tomu, že bod shody pro pitnou vodu je na kohoutku u spotřebitele, měly by být vzorky pitné vody odebírány právě tam. Objemy vody odebírané u spotřebitelů by si vyžádaly mobilizaci značných lidských zdrojů (s tím související personální náklady na služby pitné vody) a způsobily by velké nepříjemnosti občanům, a to bez zdravotního odůvodnění. Kromě odmítnutí vzorkování tak velkého objemu vzorku je dopis zaměřen i na definici a velikost sledovaných částic.

K problematice bezpečnosti dodávek pitné vody byl diskutován stav transpozice směrnic CER (o kritické infrastruktuře) a NIS2 (o kybernetické bezpečnosti). Ze sdělení přítomných je transpozice těchto směrnic v legislativním procesu ve všech státech Evropské unie.

V neposlední řadě byl prezentován Řídící dokument týkající se vlivu procesů úpravy vody na rezidua účinných látek nebo jejich metabolitů ve vodě pro výrobu pitné vody, který byl publikován EFSA na konci srpna 2023. Tento dokument poskytuje víceúrovňový rámec pro hodnocení rizik a usnadňuje rozhodování o schválení účinných látek, kterými jsou chemické látky v přípravcích na ochranu rostlin (PPP) a biocidních přípravcích, a povolování přípravků. Na základě přístupů uvedených v tomto dokumentu lze vyvodit závěr o vlivu procesů úpravy vody na rezidua účinných látek nebo jejich metabolitů v povrchových a/nebo podzemních vodách odebíraných pro výrobu

pitné vody, tj. na tvorbu transformačních produktů. Tyto pokyny umožňují identifikovat skutečná rizika z expozice sloučenin, které vznikají při výrobě pitné vody, a zaměřují se na metody úpravy vody běžně používané v Evropské unii (EU).

Ze sekretariátu EurEau byly podány informace ke stavu projednávání novely UWWTD.

Ing. Radka Hušková, Pražské vodovody a kanalizace, a.s.

předsedkyně odborné komise laboratoří SOVAK ČR

Zástupce SOVAK ČR v EurEau